

Cincuenta anos da Festa do Salmón na Estrada

Chus Fernández Bascuas

chusbascuas@gmail.com

Katina Sanmartín Carbón

katinasanma@yahoo.es

Resumo. Ofrécese neste artigo a crónica sucinta da Festa do Salmón, celebración gastronómica e cultural que acada neste 2024 o medio século de existencia. A modo de fonte usáronse, principalmente, os libros de actas do Centro de Iniciativas e Turismo, entidade organizadora do evento deica o presente ano

Abstract. A concise article about the Salmon Fest, a gastronomic and cultural festival which celebrates its 50th anniversary in 2024. Sources used were mainly the minute books from the Tourism Centre, responsible for the event since the current year, when A Estrada City Council takes on its organization.

1ª Festa do Salmón. 1974

O día 29 de xaneiro de 1974, na sala de xuntas do concello da Estrada ten lugar a constitución do Centro de Iniciativas e Turismo de Estrada (CIT), formando parte da súa directiva as seguintes persoas:

Presidente: Luis Martínez Gil.

Vicepresidente: Manuel Reimóndez Portela.

Secretario: Manuel Docampo Pego.

Vicesecretario: Benigno Pfo Sánchez López.

Tesoureiro: Evaristo Mato Hortas.

Contador: Manuel Quiroga Rajó.

Vogais: Ramiro Abelleira Rey.

Manuel Barros Sobrino.

Severino Castedo García.

Enrique Cerviño Roig.

Alejandro Durán Martínez.

Ángel Fernández-Novoa Rodríguez.

Fernando Fernández Pazo.

Jesús Leis Camba.

Alejandro Puente Rico.

Alfonso Varela Vázquez

O día 23 de febreiro reúnen-se de novo no concello, asistindo tamén o alcalde José Fernández-Novoa Rodríguez e, entre outras iniciativas, acordan nomear unha comisión que se encargará de levar a cabo a organización da «I Festa do Salmón» fixándose como data de celebración o 5 de maio. A comisión estaba integrada por Manuel Touceda Rodríguez, como concelleiro presidente da comisión de deportes e festexos do concello, xunto con Ramiro Abelleira Rey, Enrique Cerviño Roig, Alejandro Durán Martínez, Ángel Fernández-Novoa Rodríguez e Alfonso Varela Vázquez como representantes do CIT.

Tamén acordan celebrar un concurso entre os alumnos do instituto e dos centros de Educación Xeral Básica para deseñar o mural animador da festa. Resultaron gañadores Carlos Docampo Freire e Francisco Javier Suárez Dono.

Os trámites para poñer en marcha esta primeira festa foron avanzando. O 19 de abril, nunha reunión da directiva, dáse conta das xestións feitas coa hostelería local e tamén se establece como data da súa celebración o día 2 de xuño. Tamén se acorda avalar entre todos unha letra de 300.000 pesetas para a compra de salmón.

A persoas galardoadas na primeira edición foron:

- Alfonso Paredes Pardo, asesor provincial de teleclubes polo seu interese e eficaz colaboración durante a programación de desenvolvemento do «Ciclo Cultural». Recibiu un obsequio de prata.

Así mesmo outorgáronse seis insignias do «Salmón de Ouro» a:

- Fernando Pedrosa Roldán, gobernador civil e xefe provincial do *Movimiento* de Pontevedra.
- Ángel Suances de Viñas, xeneral gobernador militar da provincia de Pontevedra.
- Manuel Arroyo Quiñones, gobernador civil da Provincia e director xeral de Formación Profesional e de Extensión Educativa.
- José Luis Peláez Casalderrey, presidente da Deputación Provincial de Pontevedra.
- Antonio Puig Gaité, *consejero nacional* do *Movimiento*.
- José Fernández-Novoa, alcalde do Excmo. Concello da Estrada.

O pregón correu a cargo de José Fernando Filgueira Valverde (*). O texto foi publicado, a iniciativa do CIT e co patrocinio do Excmo. Concello da Estrada, no libro *Pregóns da Festa do Salmón* (A Estrada, 2010). Todos os pregóns incorporados a ese volume serán neste traballo convenientemente sinalados cun asterisco.

Despois dunha votación na discoteca Nicols é elixida raíña da festa Concepción de la Calle Blanco e damas de honor M^a del Carmen Goldar Durán e M^a del Carmen Troitiño Sánchez.

2ª Festa do Salmón. 1975

Na reunión da directiva do 30 de xaneiro de 1975 acordouse celebrar a II Festa do Salmón o 25 de maio, nomeando presidente en-

cargado da comisión ao vogal Ángel Fernández-Novoa Rodríguez; a data resultou controvertida porque a vila de Pontecaldelas proxectaba celebrar na mesma data a Festa da Troita.

Manuel Reimóndez Portela proponse elaborar unha guía que recolla os valores turísticos máis relevantes do concello. O delegado de Información e Turismo propón á Xunta Directiva a convocatoria dun concurso de pesca de salmón no río Ulla.

Ratifícase o aval colectivo dunha letra de 300.000 pesetas para a compra de salmón e decídese celebrar na discoteca Nicols a elección da raíña e damas de honor. Tamén se inicia este ano a exposición filatélica, que contará cun cuño especial autorizado pola Dirección Xeral de Correos.

Foi elixida raíña da festa Marina Durán García e damas de honor Amalia Puente Magariños e Rosina López Neira. Iníciase a exposición filatélica, que contará cun cuño especial.

O pregoeiro foi David Pérez Puga, procurador en Cortes.

O Salmón de Ouro recaeu nesta edición, ademais do pregoeiro, en:

- Jaime García García, delegado provincial de Educación e Ciencia.

- Miguel Delmás Pérez de Salcedo, delegado provincial de Agricultura.
- Manuel Crespo Alfaya, delegado provincial de Información e Turismo.
- Manuel Baena Farriols, xefe Provincial do Iryda.
- Luis Martínez Gil, presidente de Centro de Iniciativas e Turismo «Fillos e Amigos da Comarca da Estrada».

3ª Festa do Salmón. 1976

Este ano 1976 a Festa do Salmón celebrouse o día 16 de maio. Convoocouse, para os días 14 e 15 de maio, nos coutos salmoneiros do concello (Sinde, Couso e Ximonde), o «I Concurso Internacional de Pesca», no que colaboraron a Federación Provincial de Caza e Pesca e a Sociedade de Caza e Pesca *Río Ulla*.

O 26 de xaneiro de 1976, conforme o establecido nos estatutos da entidade, procédese á renovación da Xunta Directiva que queda formada polas seguintes persoas:

Presidente: Manuel Reimóndez Portela.

Vicepresidente: José Fernández-Novoa Rodríguez.

Secretario: Manuel Docampo Pego.

Vicesecretario: Benigno Pío Sánchez López.

Tesoureiro: Evaristo Mato Hortas.

Vicetesoureiro: Manuel Quiroga Rajó.

Vogais: Ramiro Abelleira Rey.

Manuel Barros Sobrino.

Severino Castedo García.

Enrique Cerviño Roig, presidente da asociación Recreo Cultural.

Alejandro Durán Martínez, presidente da Escudería Estradense.

Ángel Fernández-Novoa Rodríguez, presidente da Sociedade de Caza e Pesca.

Manuel Andujar Andiñón, presidente do Deportivo Estradense.

Manuel Touceda Rodríguez, presidente da Comisión de Deportes e Festas do concello da Estrada.

Fernando Fernández Pazo.

Jesús Leis Camba.

Manuel Bermúdez Naveira.

Acórdase nomear socio de honra a Luis Martínez Gil.

A exposición filatélica celebrouse entre os días 14 e 16 de maio.

A raíña das festa será Carmen Silves Gómez e as damas de honra Margarita Castro Canabal e Mariluz Mato Iglesias.

O pregoeiro elixido foi Carlos Mella Villar, subdirector xeral de Entidades Financeiras (*).

O Salmón de Ouro recaeu nesta edición, ademais do pregoeiro, en:

- Alfonso Armada Comyn, marqués de Sta. Cruz.
- Ramón López Arca, delegado provincial de Obras Públicas.
- Fernando Carús More, delegado provincial de Industria.
- Manuel Reimóndez Portela, presidente do CIT.
- Jesús Durán Martínez, alcalde da Estrada.

O vicepresidente do CIT, José Fernández-Novoa, expresa o seu desacordo pola maneira de conceder o *Salmón de Ouro*, moción que apoian Manuel Barros e Ramiro Abelleira.

4ª Festa do Salmón. 1977

Este ano trabállase intensamente coa hostalaría para fortalecer a festa; créase un premio literario e sácase a concurso, entre os alumnos de bacharelato, formación profesional e EXB do concello da Estrada, o cartel anunciador, que deberá cumprir con seguintes requisitos:

Medidas: 80x60 cm.

Tres tintas.

Inscripción: IV Fiesta del Salmón. 15 de mayo. La Estrada 1977.

II Concurso Internacional de Pesca del Salmón.

Admisión dos traballos, antes do 26 de marzo.

Premios: Un primeiro premio de 3.000 pesetas que gañou José Antonio Cerviño e dous accesits de 1.000 pesetas que gañaron José Muras Chamosa e Manuel Galego Silva.

Tamén se realizou un concurso de redacción patrocinado pola Caixa Rural Provincial; as bases foron distribuídas entre os colexios de EXB nacionais e privados dos concellos que limitan co río Ulla.

O pregoeiro foi Álvaro Cunqueiro Mora Figueroa, ao que se lle impuxo o Salmón de Ouro xunto ao vogal do CIT Olímpico Arca Caldas.

Na reunión do día tres de maio dáse conta de que a súa Maxestade a raíña de España aceptou a presidencia de honra da IV Festa do Salmón, indícase literalmente:

Noticia que causa gran satisfacción, por lo que reunidos, solicitan se haga constar en acta su más profundo agradecimiento a su Majestad la Reina por la deferencia mostrada hacia el Centro de Iniciativas y Turismo al aceptar su ofrecimiento y el honor que representa para toda la comarca de La Estrada el figurar como presidenta de honor de la Fiesta del Salmón.

A raíña das festa será María Coutinho Villanueva e as damas de honra Belén González Carbón e María del Carmen Campos Puente.

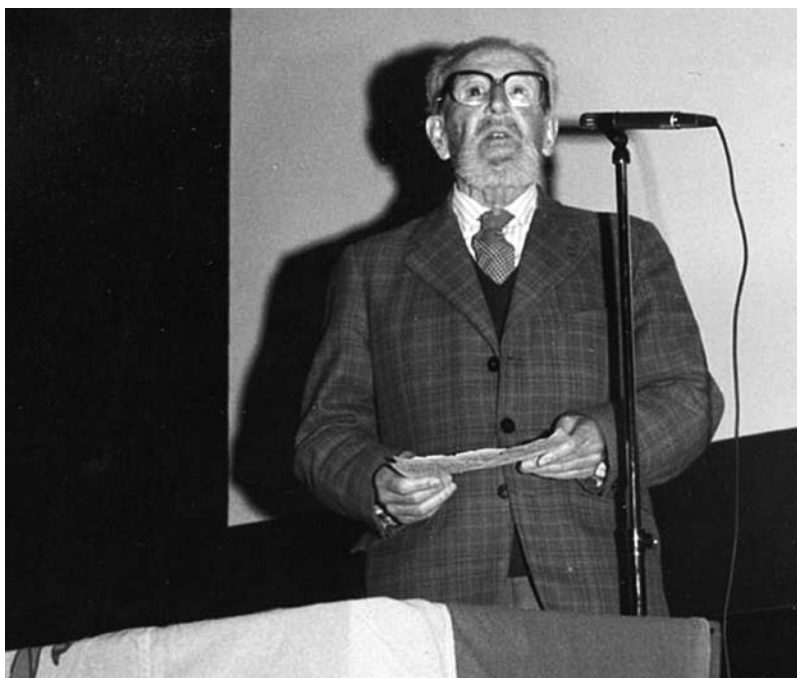
5ª Festa do Salmón. 1978

O 3 de febreiro de 1978, conforme o establecido nos estatutos da entidade, procédese á renovación da Xunta Directiva que queda formada polas seguintes persoas:

Presidente: Manuel Reimóndez Portela.

Vicepresidente: Olimpio Arca Caldas.

Secretario: Manuel Docampo Pego.

Vicesecretario: Benigno Pío Sánchez López.

Tesoureiro: Evaristo Mato Hortas.

Contador: Manuel Puente

Vogais: Ramiro Abelleira Rey.

Manuel Barros Sobrino.

Jesús Leis Camba.

Manuel Bermúdez Naveira.

Fernando Fernández Pazo.

Enrique Otero.

Presidente da asociación Recreo Cultural.

Presidente da Escudería Estradense.

Presidente da Sociedade de Caza e Pesca.

Presidente do Deportivo Estradense.

Presidente da Comisión de Deportes e Festas do concello da Estrada.

Prevese a celebración da v Festa o día 21 de maio de 1978.

Para esta edición establécese o «I Premio de Periodismo e Radio-difusión» cun importe de 25.000 pesetas, patrocinado polo Excmo. Concello da Estrada para o mello artigo periodístico ou emisión de radio, en galego ou castelán, que ha de referirse á Estrada e a súa comarca nos seus aspectos turísticos, socio-culturais, ou gastronómicos. A entrega farase dentro dos actos da V Festa do Salmón.

O xurado concedeulle este premio a a Isaac Otero polo artigo publicado en *El Pueblo Gallego* o día 27 de abril de 1978 titulado «O vello e o río»

A Excma. Deputación de Pontevedra obsequiou a cada participante cun *artístico obxecto de prata*.

Tamén se convoca o «II concurso de redacción».

O pregoeiro foi José María Castroviejo que recibirá o salmón de Ouro, xunto coa Masa Coral Estradense:

por su meritoria labor, al dar a conocer el nombre de La Estrada, en las brillantes actuaciones que viene realizando dentro del contexto de la nación.

A raíña das festas foi Pily Ferro Gorís e as damas de honra María Lucía Requeijo Sánchez e Milagros López Penelas.

6ª Festa do Salmón. 1979

Pregoeiro: Rafael Landín Carrasco.

Homenaxeados co salmón de Ouro: Alfonso Paredes Pardo e Luis Martínez Gil.

7ª Festa do Salmón. 1980

Pregoeiro: José María Álvarez Blázquez.

Homenaxeados co salmón de Ouro: José Luis Rodríguez e Jesús Leis Camba.

8ª Festa do Salmón. 1981

Pregoeiro: José Lois Estevez (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Manuel Bermúdez Naveira e *Faro de Vigo*.

9ª Festa do Salmón. 1982

Pregoeiro: Isidoro Millán González Pardo (*).

Homenaxeado co salmón de Ouro: Benigno Pío Sánchez García.

10ª Festa do Salmón. 1983

Pregoeiro: Agustín Sixto Seco (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Gerardo Fernández Albor, presidente da Xunta de Galicia e a José Luis Barreiro Rivas, vicepresidente da Xunta de Galicia.

11ª Festa do Salmón. 1984

Pregoeiro: Alfonso Varela Durán (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Mariano Rajoy Brey, presidente da Excm. Diputación de Pontevedra.

12ª Festa do Salmón. 1985

Preséntase a bandeira da Estrada, que se entrega aos centros educativos do concello e a continuación ízase na casa consistorial.

Pregoeiro: Luis Losada Espinosa

Homenaxeado co salmón de Ouro: Manuel Docampo Pego, secretario do CIT.

13ª Festa do Salmón. 1986

Pregoeiro: Camilo José Cela Trulock

Homenaxeados co salmón de Ouro: Peña Filatélica e Numismática de Pontevedra «Rías Baixas», pola súa participación desde o inicio desta festas. Preséntase un tríptico turístico elaborado polo CIT.

14ª Festa do Salmón. 1987

Pregoeiro: Jorge Víctor Sueiro, escritor.

15ª Festa do Salmón. 1988

Pregoeiro: José María Freijedo Tabares (*).

No acto do pregón entregáronse os premios do concurso de redacción organizado polo CIT entre os colexios do municipio.

16ª Festa do Salmón. 1989

Pregoeiro: Gerardo Saborido Taboada (*).

Os premios do concurso de redacción entregáronse unha vez finalizado o pregón.

17ª Festa do Salmón. 1990

Pregoeiro: Manuel Martínez Oca, escritor.

18ª Festa do Salmón. 1991

Pregoeiro: Gonzalo B. Vázquez Gil.

19ª Festa do Salmón. 1992

Pregoeiro: Manuel Cabada Vázquez, a quen, ademais do Salmón de Ouro, entregóuselle unha placa (*).

20ª Festa do Salmón. 1993

Pregoeiro: José Ignacio Carro Otero.

Homenaxeados co salmón de Ouro: José Cuíña Crespo, conse lleiro de Ordenación do Territorio e Obras Públicas.

21ª Festa do Salmón. 1994

Pregoeiro: Alfredo Conde Cid, escritor e político (*).

Na acta da sesión de Xunta Directiva celebrada o día 21 de xullo de 1994 consta:

Aberta a sesión polo vicepresidente Olimpio Arca Caldas, gárdase un minuto de silencio pola morte do presidente Dr. don Manuel Reimondez Portela.

Producida a vacante do Presidente de acordo co primeiro punto da orde do día, procédese ao nomeamento do dito cargo que por unanimidade recae en don Manuel Docampo Pego, sendo nomeado seguidamente secretario don Jesús Leis Camba.

Aberta de novo a sesión baixo a nova presidencia, acórdase nomear presidente de Honor do Centro de Iniciativas e Turismo a título póstumo a don Manuel Reimondez Portela.

22ª Festa do Salmón. 1995

Pregoeiro: Carlos Fernández-Novoa Rodríguez.

Homenaxeados co salmón de Ouro: Tomás Pérez Vidal, Francisca Andújar Coto e Francisco García-Bobadilla Prósper.

Na sesión celebrada o 16 de xuño de 1995, entre outros asuntos, faise a valoración da Festa do Salmón que acaba de ter lugar concluíndo que necesita dun concepto e desenvolvemento máis acordos coas circunstancias que concorren nela.

23ª Festa do Salmón. 1996

Pregoeira: María Fernández Rey, de Antena 3.

Homenaxeado co salmón de Ouro: Dositeo Rodríguez Rodríguez, conselleiro de Presidencia.

Nesta edición confeccionouse un cuño de correos coa efixie de Manuel Reimóndez Portela, que tivo unha gran acollida.

Noutra orde de cousas lamentan que:

...la desgustación del salmón no estuyese a la altura de lo que el príncipe de los ríos se merece y nos tienen acostumbrados los restauradores estradenses.

24ª Festa do Salmón. 1997

Pregoeiro: Manuel Silva Romero (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Jesús Carlos Palmou Lorenzo, conselleiro de Interior, Xustiza e Relacións Laborais e Ignacio Turnes Duro, presidente do Centro Cultural do Partido Xudicial da Estrada e Bos Aires.

25ª Festa do Salmón. 1998

Pregoeiro: José Ramos Durán (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Ramón Campos Durán, alcalde-presidente do Excmo. Concello da Estrada e Manuel Abeledo López, presidente da Excma. Deputación de Pontevedra.

26ª Festa do Salmón. 1999

Pregoeiro: Diego Bernal López, periodista e escritor (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Rafael Louzán Abal, vicepresidente da Excma. Deputación de Pontevedra, e a Guillermo Grobas García, delegado provincial de Unión Fenosa.

27ª Festa do Salmón. 2000

Pregoeiro: Manuel Castelao Bragaña (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: Manuela López Besteiro, conselleira de Familia e Asuntos Sociais e Eduardo Lamas, secretario xeral para o Deporte da Xunta de Galicia.

28 Festa do Salmón. 2001

Pregoeiro: Víctor Vázquez Portomeñe, senador (*).

Homenaxeados co salmón de Ouro: José Manuel Piris Riesga, enxeñeiro xefe da Demarcación de Estradas do Estado en Galicia e Aurelio Miras Portugal, director xeral de Turismo.

29ª Festa do Salmón. 2002

Pregoeiro: Javier Sánchez de Dios, periodista e escritor.

Homenaxeados co salmón de Ouro: Jesús Pérez Varela, conselleiro de Cultura, Comunicación Social e Turismo e Severino Pérez Fernández, restaurador estradense.

30ª Festa do Salmón. 2003

Pregoeiro: Ana Pastor Julián, ministra de Sanidade.

Homenaxeados co salmón de Ouro: Alberto Núñez Feijoo, conselleiro de Política Territorial e Enrique Gestoso Salvado, concesionario na Estrada da firma *Renault*.

31ª Festa do Salmón. 2004

Pregoeiro: Francisco Campos Freire, director xeral de RTVG e profesor titular de Produción e Xestión Empresarial na Facultade de Ciencias de Comunicación da Universidade de Santiago de Compostela, cun pregón titulado: *A pesca virtual* (*)

Homenaxeados co salmón de Ouro: Mª José Cimadevila Cea, conselleira de Asuntos Sociais e José Luis Méndez López, director de Caixa Galicia.

32ª Festa do Salmón. 2005

Este ano a organización da Festa do Salmón correu a cargo da nova xunta directiva do Centro de Iniciativas e Turismo «Fillos e Amigos da Estrada», elixida na convocatoria extraordinaria celebrada o día oito de xulio de 2004.

Presidente: José Luis Reimóndez Fernández.

Vicepresidente: Valentín García Gómez.

Secretaria: Mª Enriqueta Sanmartín Carbón.

Vicesecretaria: Mercedes González Rey.

Tesoureiro: José Manuel Bouzas Blanco.

Vogais: Miguel Ramón de la Calle Amaro.

José López Vilariño.

Mª Jesús Gaiteiro Barreiro.

José Antonio García Villar.

Este ano a festa do Salmón celebrouse o día 15 de maio. O día 7 de maio celebrouse o XXIX Concurso Internacional de Pesca do Salmón. Acordouse montar unha exposición sobre «As artes de Pesca», ademais da Exposición Filatélica. Así mesmo leváronse a cabo xestións coa TVG para a actuación da Banda de Música e da Masa Coral Estradense no programa Luar do venres 13 de maio, no que interpretaron entre outras pezas, o himno da Estrada. Tamén se celebraron, os días 14 e 15 de maio, unha exposición de traballos da

Asociación de Mulleres Rurais da Estrada, a XI Ruta do Salmón en BTT e a Concentración de Automóbiles Antigos.

O pregoeiro foi Xosé Manuel Barreiro Fernández, conselleiro de Medio Ambiente da Xunta de Galicia, a quen se impuxo o salmón de ouro. Impúxoselle tamén o salmón dourado a Aníbal Otero Fernández, xerente do Xacobeo.

33ª Festa do Salmón. 2006

Celebrouse o 21 de maio. Levouse a cabo a Exposición Filatélica e de artes de pesca os días 20 e 21 de maio; tamén houbo una Exposición de traballos da Asociación de Mulleres Rurais da Estrada; celebrouse a XII Ruta do Salmón en BTT e a Concentración de Automóbiles Antigos. O día 13 de maio celebrouse o XXX Concurso Internacional de Pesca do Salmón, que nesta edición se cerrou sen ningunha captura quedando desertos os premios.

Designouse como pregoeira á actriz galega Uxía Blanco Iglesias (*).

Os salmóns de Ouro recaeron este ano, ademáis da pregoeira en:

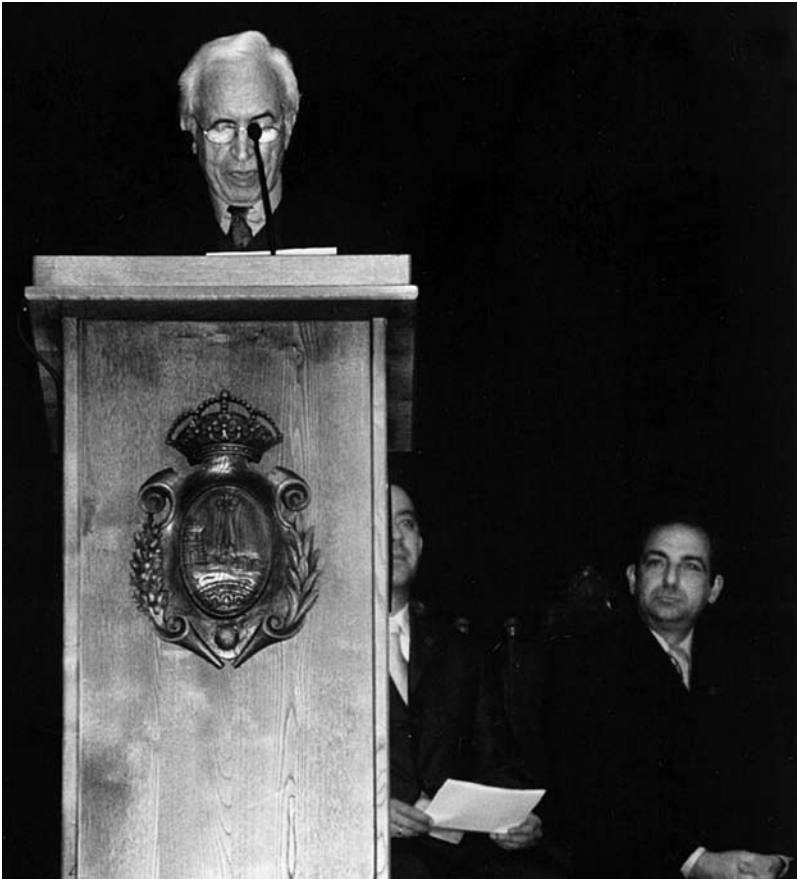
- Asociación Cáritas Parroquial da Estrada na persoa do seu presidente Francisco Loimil polo labor que vén realizando na procura da igualdade social e a solidariedade cos desfavorecidos.
- Asociación Cogami (Confederación Galega de Disminuídos Físicos) na persoa do seu presidente Domingo Dosil.
- A empresa estradense Hierros Diego SL, na persoa do seu xerente Manuel García Valcárcel.

34ª Festa do Salmón. 2007

Celebrada o 20 de maio. Na reunión do día 28 de marzo os membros do CIT acordan non levar a cabo nesta edición a Exposición Filatélica polo seu alto custo, e igualmente solicitar que a Festa do Salmón sexa declarada de «Interés Turístico Nacional». Tamén se fixo unha exposición fotográfica relacionada coa emigración, a pesca e o Camiño de Santiago e una proxección de fotografías antigas da Estrada, para o que se contou coa colaboración da Casa Museo de Pesca de Sarandón e Museo da Estrada. A Asociación Terra Termarum organizou, no Teatro Principal, unha exposición sobre «Cerámica Castrexa de Castrolandín».

O Concello instalou unha gran carpa na Praza da Constitución para acoller os postos dos dez restaurantes que colaboraron na degustación popular: Os Peares, O Pote, Summa A Estrada, Velis Nolis,

A Bombilla, A Nixon, A Fogaza, Cervela, Mar de Compostela e Mr. Pizza. Cada un deles ofrece diversas especialidades culinarias a base de salmón a un prezo de 3,50 €. Nesta degustación déronse cita unhas 7.000 persoas e repartíronse unhas 3.500 racións.

Este ano o pregoeiro foi o escritor Xosé Neira Vilas (*). Os Salmóns de ouro recaeron ademais do pregoeiro en:

- Mario Blanco Fuentes, a título póstumo, mestre, avogado e alcalde da Estrada entre 1959 e 1971.
- Xosé Manuel Rodríguez Puente «Isi» actor galego que leva A Estrada como bandeira por onde queira que vaia.
- Fundación María Martínez Otero polo seu labor social e exemplaridade como empresa moderna.

35ª Festa do Salmón. 2008

O Centro de Iniciativas e Turismo abordou na súa reunión do 2 de abril a preparación dos actos da Festa do Salmón que se celebrou o 18 de maio. Levouse a cabo unha Exposición Fotográfica coa proxección de fotos antigas da Estrada e unha concentración de motos clásicas en colaboración co Moto Clube de Santiago de Compostela.

Celebráronse, na semana previa á festa unhas xornadas adicadas ó cambio climático en colaboración co Concello da Estrada, nas que Santiago Pemán García, o «home do tempo de Galicia», impartiu unha conferencia baixo o título de «A influencia da metereoloxía no futuro do planeta».

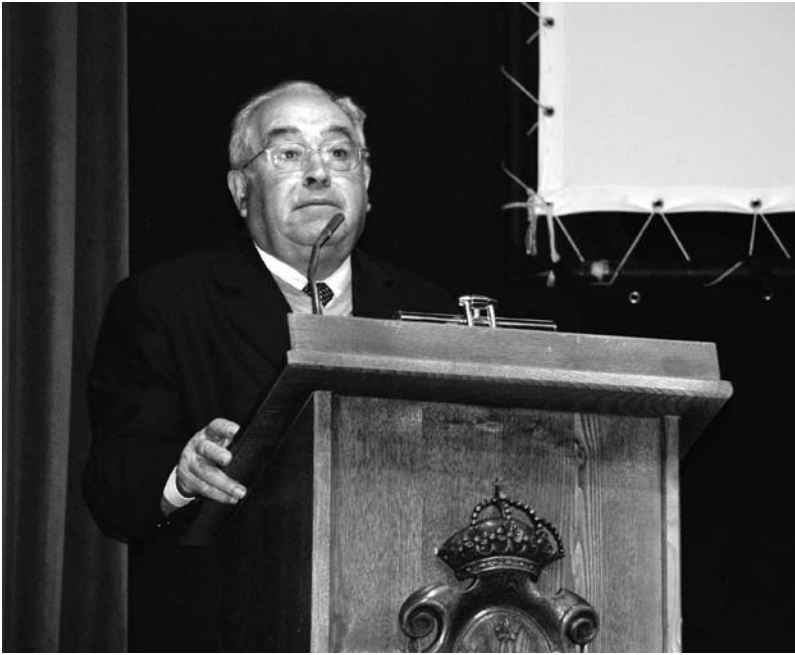
Os días 10 e 11 de maio celebrouse una nova edición do Concurso Internacional de Pesca do Salmón. A Sociedade Río Ulla organizou unha exposición sobre as artes antigas de pesca do salmón así como unha solta de alevíns no río Ulla con asistencia de escolares.

Os días 10, 11 e 17 houbo unhas xornadas de degustación de tapas de salmón nas que participaron 22 establecementos hosteleros.

Foi pregoeiro o politólogo Xosé Luis Barreiro Rivas, a quen se impuxo o salmón de ouro (*).

Tamen se impuxo a:

Javier Comesaña Pereira, director da Banda de Música Municipal da Estrada e Manuel Vázquez Fernández, conselleiro de Medio Ambiente da Xunta de Galicia.

36ª Festa do Salmón. 2009

Celebrada o 17 de maio, coincidindo co Día das Letras Galegas. Celebrouse una nova edición do Concurso Internacional de Pesca do Salmón os días 9 e 10 de maio. A Sociedade Río Ulla organizou o venres 15 de maio unha solta de alevíns no río Ulla con asistencia de escolares.

O venres 8 de maio comenzaron as xornadas de degustación de tapas de salmón. O día 17 de maio tivo lugar a degustación popular na carpa disposta polo Concello debido ao mal tempo; participaron 23 establecementsos hosteleros, que ofrecieron 45 variedades culinarias a base de salmón; calcúlase a asistencia de 4.000 persoas.

Levou-se a cabo unha concentración de motos Harley-Davidson coordinada por Benigno Carballo e José Manuel Fondevila López.

O pregoeiro foi Carlos Amable Baliñas Fernández, catedrático de Filosofía na Universidade de Santiago de Compostela e doutor pola Universidade de Madrid. O pregón titulouse «O simbolismo do río na cultura» (*).

Os Salmóns de Ouro recaeron nesta edición, ademais do pregoeiro, en:

- Xosé Lueiro Lemos, licenciado en Filoloxía Hispánica, especialista en arte dramático e director da Escola de Teatro Municipal.
- Xosé Magariños Maceiras, enxeñeiro técnico forestal e profesor de procesos e produtos da madeira e moble no IES Antón Losada Diéguez.

A Sociedade Río Ulla, homenaxeou ó pescador Benito Pedreira entregándolle unha placa en agradecemento ao seu apoio á entidade e polo seus moitos anos como socio.

37ª Festa do Salmón. 2010

O día 19 de abril de 2010 reúnese a Xunta Directiva do CIT para tratar a organización da festa do salmón que terá lugar o domingo 16 de maio.

Este ano o pregoeiro foi Olimpio Arca Caldas mestre moi vencellado á cultura local, primeiro director do Museo do Pobo Estradense Manuel Reimóndez Portela e membro do CIT (*). Impúxoselle o Salmón de Ouro.

Tamen foron distinguidos con este galardón:

- Nieves Feros, cociñeira de renome e autora de tres libros de cociña, *O Salmón en galego*, *Cociña en galego* e *Cociña caseira galega*.
- Juan José García Cota, médico traumatólogo, especialista en medicina deportiva e médico da Selección Española de Fútbol.

Celebrouse unha concentración de 40 motos Harley-Davidson e unha degustación popular na que se serviron unos 5.000 racións de salmón na carpa instalada na Praza da Constitución coa actuación do grupo de baile galego Tequexetéldere.

O CIT presentou o libro *Pregóns da Festa do Salmón* no que se recopilan 21 dos 32 pronunciados; foi subvencionado polo Concello da Estrada, e entregouse un exemplar a cada un dos asistentes ao pregón.

38ª Festa do Salmón. 2011

Celebrouse o día 15 de maio. Houbo unha nova edición do Concurso Internacional de Pesca do Salmón organizado por la Sociedade Deportiva Río Ulla en colaboración co Concello.

O CIT designou como pregoeira a Carmen Fernández Chao, xornalista e presentadora do programa «Desde Galicia para el Mundo» da TVE, a quen se lle impuxo o Salmón de Ouro. Tamén foi merecente deste galardón Vicente del Bosque, Seleccionador Nacional

de Fútbol, pola conquista da copa do mundial de fútbol celebrado no 2010. Vicente del Bosque acudiu «acompañado» da Copa do Mundial que puido ser admirada polo numeroso público que asistiu aos actos.

39ª Festa do Salmón. 2012

Celebrada o día 20 de maio. Na reunión da Directiva do C.I.T, presidida por José Luís Reimóndez Fernández, tratouse, en primeiro lugar a renuncia de Valentín García Gómez como membro desta Asociación por ser incompatible co seu cargo de Secretario Xeral de Política Lingüística da Xunta de Galicia. O presidente, no nome de tódolos membros da directiva, agradeceulle o seu traballo na asociación, desexándolle moita sorte no seu novo destino.

A proposta do presidente noméase membro do CIT, en substitución de Valentín García Gómez, a Rosa Ferreira Castro.

Acórdase designar como pregoeiro para a presente edición a Miguel Piñeiro Moure, xornalista, escritor, experto en temas de pesca e locutor da Radio Galega.

Acórdase tamén impoñer a insignia do salmón de ouro, ademáis de ao pregoeiro, a:

- Manuel Luis Sanmartín Durán, catedrático de parasitoxía da Universidade de Santiago de Compostela.
- Jesús Vázquez Abad, conselleiro de Educación da Xunta de Galicia pola súa implicación na vida cultural e o seu compromiso coa colectividade educativa estradense.

Celebrouse a degustación popular de salmón e a 36 edición do Concurso Internacional de Pesca do Salmón, sen resultar ningunha captura, quedando os premios desertos.

Tamén se organizou no Teatro Principal unha exposición dos debuxos do concurso infantil no que resultou ganadora Paula Mahía Taboada e o seu Grupo de 5º curso do Colexio do Foxo. Reeditouuse a exposición de artes de pesca tradicionais.

40ª Festa do Salmón. 2013

A Festa do Salmón foi declarada este ano *Festa de Interese Turístico Galego*. Celebrouse o día 19 de maio. Na data de 27 de marzo ten lugar a reunión da Xunta Directiva do CIT. Iniciouse dando a benvida á nova membro do CIT Rosa Ferreira Castro e admitindo a renuncia de Mª Jesús Gaiteiro Barreiro.

Oficiou de pregoeiro o doutor Ramiro Varela Cives, a quen se lle impuxo o Salmón de ouro. Recibiron tamén este galardón Javier Otero Neira, licenciado en música, prestixioso pianista, profesor do Conservatorio Superior de Música de Vigo e actualmente do Conservatorio Profesional de Santiago, e a Valentín García Gómez, licenciado en Filoloxía Galego-Portuguesa, dinamizador cultural e secretario xeral de Política Lingüística da Xunta de Galicia, polo seu traballo incansable na defensa do idioma e a cultura galega, pola súa humanidade e permanente cercanía.

Este ano tuvo lugar na Praza da Constitución unha Gala Folclórica do Salmón na que actuaron as Agrupacións de Nuestra Señora del Rosario, Salleko Dantza Eta Txistu Taldea e Tequexetéldere. Tivo lugar tamén a degustación popular na que participaron 11 establecementos, a XVII Ruta do Salmón en BTT, a concentración de motos Harley-Davidson e unha feira de artesanía.

41ª Festa do Salmón. 2014

Celebrouse o 18 de maio sendo a pregoeira Mercedes Brea López, catedrática de Filoloxía Románica da Universidade de Santiago de Compostela, a quen se lle impuxo o Salmón de Ouro. Concedéronse tamén salmóns dourados á Banda de Gaitas de Barbude pola súa extensa traxectoria na promoción e difusión do folclore tradicional; recolleu a insignia o seu fundador e director José Manuel Porto Iglesias. Así mesmo foi merecente desta condecoración Álex Marque Porto, que levou o nome da Estrada ao máis alto nivel da competición ciclística internacional e por representar todo un exemplo de superación persoal.

Tivo lugar a degustación popular na que 10 establecementos repartiron 6.600 racións de salmón e bebeuse sidra ecolóxica do Lagar de Rivela.

Fíxose a XVIII Ruta do Salmón en BTT. Participaron, ademáis do propio Álex Marque, os ciclistas Ezequiel Montero e Gustavo César Veloso.

Tamén se celebrou a xa tradicional feira de artesanía, unha exposición de toucas e a mostra de coches antigos e motos Harley-Davidson.

42ª Festa do Salmón. 2015

Celebrouse o 17 de maio. Na reunión da Directiva do CIT, de data de 25 de marzo, o presidente dá conta do novo logo do CIT creado polo artista Xosé Vizoso. En relación coa preparación dos actos relacionados coa Festa do Salmón acórdase:

Designar pregoeira e impoñer o Salmón de Ouro, a Margarita Pazos Barcala, presentadora de informativos da TVG dende o ano 1998 e premio Mestre Mateo á mellor comunicadora da televisión 2015. Conceder insignias do Salmón de Ouro a Carmen Conde Présaras, mestra xubilada por toda una vida dedicada á docencia, e a Jesús Carbia Pereiras, pescador deportivo que foi campión do Concurso Internacional de Pesca do Salmón en Augas Galegas nos anos 1978, 1981 e 2014.

Celebrouse a degustación popular na que se repartiron 2.200 racións de salmón, ademais de sidra ecolóxica de Lagar de Rivela.

Fíxose a XIX Ruta do Salmón en BTT, a xa tradicional feira de artesanía e a mostra de coches antigos e de motos Harley-Davidson. Asimesmo o día 16 celebrouse no Teatro Principal o Festival Folclórico do Salmón.

43ª Festa do Salmón. 2016

Este ano cadrou no 15 de maio. O 14 de abril reúnese a Xunta Directiva do C.I.T. e acórdase:

Designar pregoeira e impoñer insignia do Salmón de Ouro, á Ofelia Rey Castelao, catedrática de Historia Moderna da Universidade de Santiago de Compostela, escritora e investigadora.

Ourtorgar o salmón de ouro a:

Fotos: cortesía de Puri Areán.

- O grupo folclórico Tequexetéldere, polo seu labor didáctico e de difusión do noso patrimonio cultural e pola súa recompilación etnográfica.
- Club Bádminton A Estrada, polos seus logros nacionais e internacionais.

Fíxose por vez primeira a degustación popular de salmón na contorna do novo mercado cun novo formato *chill out* exterior, con mú-

sica en vivo de *Mister Cool* e servíronse 2.300 bandexas cun total de 6.900 racións de salmón cocinados por Cervela, La Bombilla, Juan, Os Peares, Samaná, A Casa do Pan, Nixon, O Asador de Leo, Velis Nolis e Mar de Compostela, con sidra ecolóxica Lagar de Ribela.

Tamén tivo lugar a feira de artesanía, a mostra de coches antigos e de motos Harley-Davidson e unha exposición fotográfica dos Xenerais da Ulla.

44ª Festa do Salmón. 2017

Tivo lugar o domingo 21 de maio.

O día 11 de abril reúnese a Xunta Directiva do C.I.T. e no relativo á preparación dos actos relacionados coa Festa do Salmón, acórdase:

Designar pregoeiro e impoñer o salmón de ouro a Juan Luis Blanco Valdés, licenciado en Filoloxía Hispánica e Filoloxía Galego-Portuguesa pola Universidade de Santiago de Compostela, director do Servizo de Publicacións da Universidade de Santiago de Compostela e premio Manuel Reimóndez Portela de Xornalismo, con grande arraigo familiar na vila e unha brillante traxectoria profesional.

Foto: cortesía de Puri Areán.

Foto: cortesía de Puri Areán.

Acórdase así mesmo outorgar insignia do salmón de ouro a:

- María Dolores Araújo Arias, mestra e activista cultural, polo seu labor como docente e dinamizadora cultural estradense e pola súa fecunda actividade social.
- Ramiro Abelleiro Lagos, a título póstumo, destacado empresario de hostalería estradense, avanzado ao seu tempo, que fixo da Estrada un referente no sector.

Este ano a degustación popular celebrouse, por segundo ano consecutivo, no entorno do novo Mmrcado. Servíronse 2.500 bandexas de salmón con 5.000 racións.

Así mesmo tivo lugar a tradicional feira de antigüidades e artesanía cun encontro de palilleiras; tamén o Festival Folclórico do Salmón organizado por Tequexetéldere e a concentración de motos Harley-Davidson.

45ª Festa do Salmón. 2018

Este ano a Festa do Salmón celébrase o día 20 de maio.

Polo CIT designouse pregoeiro a Carlos Acuña Castroviejo, profesor emérito da USC, catedrático de Fisioloxía e adxunto de Neurofisioloxía Clínica do Hospital Clínico de Santiago de Compostela. Doutor en medicina natural.

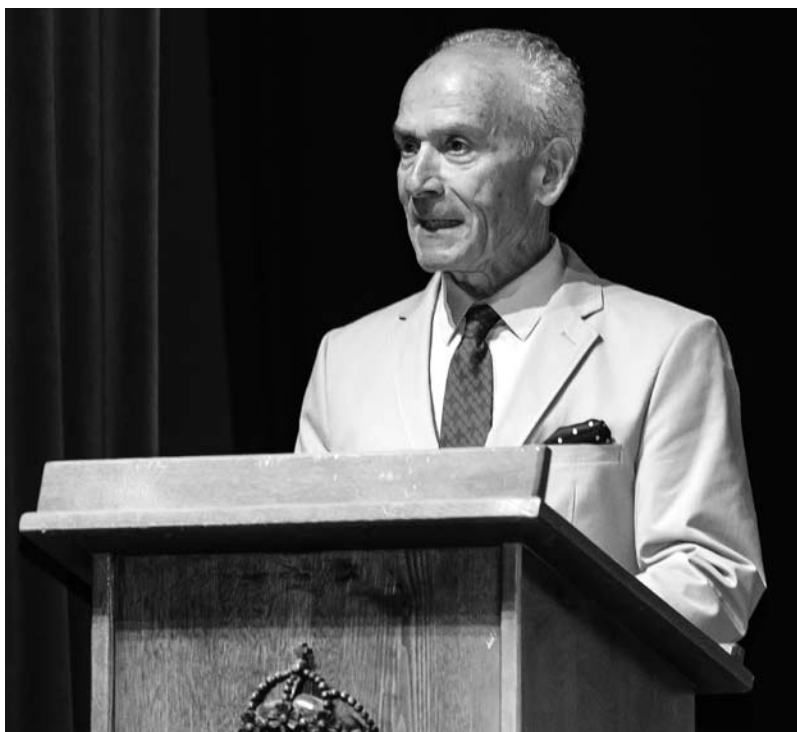

Foto: cortesía de Puri Areán.

O Salmón de Ouro recaeu nesta edición, ademáis de no pregoeiro, en:

- Coral Polifónica Estradense, creada no ano 1997, por levar sempre o nome da Estrada en todas as súas actuacións. En agradecemento polo galardón cerrou o acto do pregón e imposición dos salmóns de ouro interpretando «Ai linda amiga» e o «Himno da Estrada».
- Fundación Casa Ducal de Medinaceli, creada en 1980 e representada polo seu presidente Juan Manuel Albendea Solís, polo seu labor de conservación do Pazo de Oca e xardín barroco, facendo del o conxunto pacego mellor conservado de Galicia.

Celebrouse a tradicional degustación popular na Praza do Mercado, repartindo 3.000 bandexas con 6.000 racións de salmón preparados de 20 formas diferentes; houbo acompañamento de sidra

Foto: cortesía de Puri Areán.

ecolóxica Lagar de Ribela e ambientación musical do grupo de jazz de Carlos Barruso.

Dentro das actividades deportivas relacionadas coa Festa tivo lugar, na praia fluvial, o «Raid Hípico Festa do Salmón» con 53 participantes que recorreron 80 km. Celebrouse tamén a Ruta do Salmón en BTT con 185 participantes que completaron 40 km.

46ª Festa do Salmón. 2019

Tivo lugar o día 19 de maio.

Na reunión dos membros do CIT de data 18 de abril, no relativo á preparación dos actos relacionados coa Festa do Salmón, tómanse os seguintes acordos:

Outorgar a insignia do salmón de ouro, a título póstumo, a José Luis Reimóndez Fernández polo seu labor como presidente á fronte desta entidade, así como pola súa implicación na dinamización cultural da Estrada.

Nomear pregoeiro e impoñer insignia do salmón de ouro a Armando Requeixo Cuba.

Outorgar a insignia do salmón de ouro á asociación Codeseda Viva, polo seu labor de recuperación do Camiño da Geira.

Impoñer, a proposta do Concello, a insignia do salmón de ouro a Hijos de Rivera.

A Festa do Salmón, nesta edición, organizada polo Concello, tivo o carácter de póstuma homenaxe a quen foi o seu gran valedor,

Fotos: cortesía de Puri Areán.

José Luis Reimóndez Fernández, falecido o 15 de decembro de 2018 e a quen o Concello da Estrada concede o Salmón de Ouro.

O pregoeiro, Armando Requeixo Cuba, investigador, profesor da Universidade de Santiago de Compostela, crítico literario e tradutor; secretario do Centro Ramón Piñeiro para a Investigación en Humanidades e coordinador de actividades e publicacións da Casa-Museo Álvaro Cunqueiro. Membro da Asociación de Escritoras e Escritores en Lingua Galega, da Asociación Española de Críticos Literarios e da Asociación Galega da Crítica. Dedicou o seu pregón a Luis Reimóndez.

A degustación popular do salmón efectuouse no novo mercado e na Praza do Mercado, coa participación de 10 establecementos de hostalería; repartíronse 6.400 racións de salmón.

No apartado das actividades deportivas celebrouse o IV Raid Hípico do Salmón na praia fluvial de Liñares e a Ruta do Salmón BTT.

Na sala Abanca inaugurouse unha Exposición de Bonsais e a Coral Polifónica Estradense deu un concerto no Teatro Principal como cerre de festa.

Os anos 2020 e 2021 non se celebrou a Festa do Salmón a causa da pandemia de COVID-19.

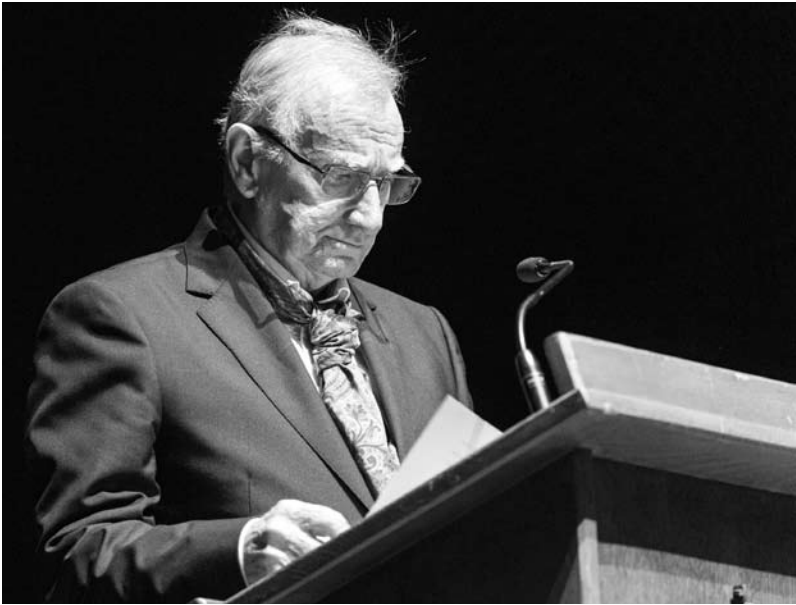
48ª Festa do salmón. 2022

Este ano volveuse a celebrar coma sempre o terceiro domingo de maio que este ano coincide co día 15.

Designouse pregoeiro desta edición a Cándido Pazos, escultor, paisaxista, investigador, Premio Nacional de Debuxo, Premio á flor máis orixinal en Bruxelas pola súa camelia Xacobe, e embaixador do Camiño Xacobeo, con máis de 60 esculturas de gran tamaño relacionadas coas Rutas Xacobeas, que están espalladas por toda Europa.

Os Salmóns de Ouro otorgáronse ademais de ao pregoeiro a:

- Axencia Galega de Emerxencias, con sede na Estrada, entidade de que concentra a coordinación dos servizos de emerxencias

Fotos: cortesía de Puri Areán.

e que activa cada un dos dispositivos de intervención en todo o territorio galego, tendo unha actuación imprescindible e esencial na loita contra os efectos do coronavirus. Recolleu a insignia o seu xerente Marcos Araújo Pereira.

- Unidade de Atención Primaria da Estrada, premio ó mellor Centro en Atención Primaria de toda España por catro anos consecutivos, polo seu labor durante a pandemia. Recolleu o Salmón o seu Xerente Juan Sánchez Castro.

Celebrouse coma sempre a degustación popular na Praza do Novo Mercado, na que se ofreceron 20 receitas dos establecementos Malo Será, Cervela, A Casa do Pan, Ananás, A Bombilla, Mr. Pizza, Velis Nolis, O Asador de Leo, Os Peares e Valenciaga, consumíndose 3.500 bandexas. Celebrouse unha actuación do Obradoiro de Música Moderna Carlos Barruso.

Tamen se celebrou o Raid Hípico do Salmón, na praia fluvial, este ano, e por primeira vez, de carácter internacional, contando con 40 cabalos; a Ruta do Salmón en BTT e o Concurso Internacional de Pesca do Salmón nos cotos de Sinde, Pontevea, Santeles e Ximonde. Cerrou a festa unha actuación de la Coral Polifónica Estradense no Teatro Principal.

49ª Festa do Salmón. 2023

A Festa do Salmón celébrase o 21 de maio. Con anterioridade, o día 18 de abril, reúnese a Xunta Directiva do C.I.T., estando presentes tódolos membros: Mercedes González Rey, vicesecretaria, Miguel Ramón De La Calle Amaro, vogal, José Antonio García Villar, vogal, María Enriqueta Sanmartín Carbón, secretaria, Rosa Ferreira Castro, vogal e José Manuel Bouzas Blanco, tesoureiro.

Os membros da Xunta Directiva presentan neste acto a dimisión dos seus cargos por rematar os mandatos estabrecido nos Estatutos.

Acórdase poñer tódolos cargos a disposición da Concellería de Cultura do Excmo. Concello de A Estrada, facendo entrega a Secretaria da acta de dimisión xunto co saldo da conta e a documentación existente.

Nesta edición faise cargo da súa organización o Concello da Estrada.

O pregoeiro da festa foi Valentín García Gómez, licenciado en Filoloxía Galego-Portuguesa pola Universidade de Santiago de Compostela, secretario xeral de Política Lingüística da Xunta de Galicia

desde o ano 2012 e responsable do Servizo de Normalización Lingüística entre 1994 e 2001, persoa moi vinculada á Estrada.

Os Salmóns de Ouro outorgáronse, ademais do pregoeiro a:

- Juan Andrés Fernández Castro, mestre, doutor en Historia pola Universidade de Santiago, escritor, investigador, director do Museo do Pobo Estradense Manuel Reimóndez Portela e director da súa publicación, *A Estrada, miscelánea histórica e cultural*.
- Asociación Maceira e Sidra, pola súa contribución á recuperación da tradición sidreira local, e a organización da Feira da Sidra que ten lugar tódolos anos no mes de xuño.

Así mesmo tivo lugar a degustación popular na Praza do Mercado, repartíndose 5.600 racións con 20 especialidades elaboradas por 10 establecementos estradenses: A Bombilla, Velis Nolis, Samaná, Malo Será, Os Peares, Cervela, A Casa do Pan, Pazo de Xerlís, Restaurante Río Liñares e Míster Pizza, contando co actuación musical do grupo Big Band Carlos Barruso.

Celebrouse unha Exposición de Bonsais; a Ruta BTT do Salmón, o Festival Folclórico do Salmón no Teatro Principal organizado por Tequexetéldere e no que interviron a Agrupación Folclórica Virgen de las Cruces e Coral Polifónica Estradense.

50ª Festa do Salmón. 2024

Celebrouse o 19 de mayo. Nesta edición a festa cumpre 50 anos, por iso o seu cartel anunciador evoca a primeira festa no ano 1974.

Nesta edición o pregoeiro foi Luis Ferro Pego, investigador en heráldica, diplomado en Heráldica e Nobiliaria e directivo da Asociación Academia de Xenealoxía Heráldica e Nobiliaria de Galicia; autor, xunto con José Manuel Bértolo Ballesteros, da obra *Torres, Pazos e Casas Fidalgas do Concello da Estrada* e de diversos traballos de investigación sobre a historia de A Estrada; premio Manuel Reimóndez Portela de Xornalismo.

Ademais do pregoeiro impuxéronse salmóns de ouro a:

- Simón Couceiro Riveira, músico e compositor estradense, autor da obra para banda sinfónica *A batalla de Matalobos* e dos poemas sinfónicos *A Raça das Bestas* e *A Muñeira do Salmón*. Simón Couceiro ganou o Premio de Música de Cámara Andrés Segovia-José Míquel Ruiz Morais dos anos 2007 e 2011. Actualmente é mestre por oposición da Banda Municipal de Música de Santiago de Compostela. Recolleu a insignia súa nai Amparo Riveira.
- Restaurante Argentinos Burguer, emblemático restaurante estradense fundado o 20 de xuño do ano 1980 por Sindo Pose e Marta Ventura. Logrou o premio á mellor hamburguesa en España no IV campionato nacional e entrou na guía Repsol na categoría Soletes no apartado *Fast Good* de comida rápida de calidade contrastada.

Na desgustación popular participaron 9 establecementos: A Casa do Pan, Restaurante Río Liñares, Velis Nolis, Samaná, Malo Será, Os Peares, Mister Pizza, Panadería Cervela e Casa do Lagoeiro. Actuou a Big Band Carlos Barruso.

Fotos: cortesía de Puri Areán.

Organizouse unha exposición de Bonsais; tamén tivo lugar o Raid Hípico do Salmón na praia fluvial de Liñares; a Ruta BTT do Salmón; o Concurso Internacional de Pesca do Salmón nos cotos de Sinde, Pontevea, Santeles e Ximonde e o Festival Folclórico do Salmón no Teatro Principal, organizado por Tequexetéldere. Actuaron tamén a Agrupación Folclórica Tablas de Daimiel e a Coral Polifónica Estradense.

A ESTRADA

miscelánea histórica e cultural

miscelanea.aestrada.com
ISSN 1139-921X

Número 1 (1998)

Presentación • *A agricultura en Castrovite (Orazo, A Estrada) durante a Idade do Ferro.* Xulio Carballo Arceo • *A Estrada nos seus documentos antigos. Tres documentos do século XV escritos en galego relativos ó lugar de Gudín en Guimarei, A Estrada.* Xoán Andrés Fernández Castro • *Os hórreos na Galicia.* Olimpio Arca Caldas • *A Estrada na obra gráfica de Castelao.* José Manuel Castaño García • *Reflexiones sobre un lienzo de Corredoira.* Javier Travieso Mougán • *Unha parte da historia da biblioteca pública municipal de A Estrada.* Mario Blanco Fuentes • *Aproximación ó estudio da chegada e desenvolvemento do alumado público eléctrico na Estrada. (1900-1950).* María Jesús Fernández Bascuas • *Dieciséis años de Parlamento de Galicia. (Balance de su producción legislativa).* Roberto L. Blanco Valdés.

Número 2 (1999)

As dúas mulleres de Castelao. Olimpio Arca Caldas • *Aproximación a xénese urbanística da vila da Estrada I.* María Jesús Fernández Bascuas • *Os traballos e os días. Aspectos da vida cotia no rural estradense do S. XIX. Os testemuños de García Barros, Marcial Valladares e Alfredo Vicenti.* Juan A. Fernández Castro • *Aproximación ó mundo das fortalezas na Galicia Medieval.* Manuel Mosquera Agrelo • *Os trobadores de Taveirós.* Mercedes Brea • *La poética de Pay Soarez de Taveirós.* Gema Vallín • *A actividade textil tradicional no Val do Vea (A Estrada-Pontevedra) Espadelas e espadeleiros.* Manuel Rodríguez Calviño • *Memoria gráfica do Cuerpo de Ejército de Galicia na Guerra Civil española* • *La Purísima de Asorey de La Estrada (Pontevedra).* Javier Travieso Mougán • *Cando o ceo escurece. Crónica da*

epidemia de gripe de 1918 na parroquia de Sabucedo-A Estrada. Pontevedra. María del Pilar Regueiro Ovelleiro • *Un singular Centro Bibliográfico Galego.* Xosé Neira Vilas.

Número 3 (2000)

Estudo de materiais procedentes do Castro de Viladafonso (Olives, A Estrada, Pontevedra). Beatriz Pereiras Magariños, Xosé Lois Ladra Fernández, Nuria Calo Ramos • *Escudo y linaje de la Casa de Guimarey.* Eduardo Pardo de Guevara y Valdés • *Acción colectiva e élites locais en Galicia. O motín de xullo de 1870 na Estrada (Pontevedra).* Xoán Andrés Fernández Castro • *Aproximación a xénese urbanística da vila da Estrada II. A transición urbanística. (1901-1926).* María Jesús Fernández Bascuas • *O ferrocarril de Pontevedra a Monforte.* Xosé Manuel Castaño García • *Origen y evolución del municipio de A Estrada (Pontevedra). Factores geográficos y condicionantes históricos.* Ángel Miramontes Carballada • *A Estrada, terra saudable. O sanatorio “Nuestra Señora del Carmen”.* Olimpio Arca Caldas • *Un nocturno de Castelao.* Javier Travieso Mougán • *Fondos bibliográficos da biblioteca do poeta Xosé Manuel Cabada Vázquez (1901-1938).* Manuel Cabada Castro • *Estradenses en América. Cartas privadas de emigrantes en tempos y destinos diferentes.* María Luisa Pazos Pazos.

Número 4 (2001)

Sobre o nome da Estrada. Fernando Cabeza Quiles • *Mario Blanco Fuentes (1917-2000). Unha fotobiografía.* Juan L. Blanco Valdés • *Algúns indicadores demográficos da parroquia de Guimarei (A Estrada-Pontevedra). 1700-1850.* Juan Andrés Fernández Castro • *Medicina popular en terras de Tabeirós (A Estrada-Pontevedra).* Manuel Reimóndez Pórtela • *A translatio dos restos do poeta Xosé Manuel Cabada Vázquez ó cemiterio de Codeseda (A Estrada).* Mario Blanco Fuentes, Xoán Andrés Fernández Castro • *Novas imaxes da arqueoloxía castrexa estradense a través das coleccións Bouza-Brey e Fraguas Fraguas do Museo do Pobo Galego.* Josefa Rey Castiñeira, Manuel Rodríguez Calviño • *O próximo vivido.* Manuel Pereira Valcárcel, Pilar Gaspar • *Márgara. Apuntes biográficos dunha muller estradense.* Olimpio Arca

Caldas • *Población y territorio en el municipio de A Estrada (Pontevedra), 1887-1996*. Ángel Miramontes Carballada.

Número 5 (2002)

Novas matinacións encol do topónimo A Estrada. Manuel Castiñeira Rodríguez • *Breve aproximación os muíños da parroquia de Riobó (A Estrada-Pontevedra)*. Juan Fernández Casal • *Achegamento á historia do campo de fútbol da Estrada e do “Deportivo Estradense”*. Mario Blanco Fuentes • *Na outra banda do río, nun solpor azul de tarde*. Texto: Xosé Lueiro Fotos: Francisco Azurmendi • *Análisis y planeamiento del suelo industrial en el municipio de A Estrada (Pontevedra)*. Ángel Miramontes Carballada • *A casa consistorial da Estrada (Pontevedra) obra sobranceira do arquitecto Franco Montes*. María Jesús Fernández Bascuas • *Un edificio estradense recuperado para uso cultural: el museo Manuel Reimóndez Portela*. Isabel Carlín Porto • *Sobre o topónimo Brea*. Fernando Cabeza Quiles • *A crise de mortalidade de 1769 en Ouzande (A Estrada-Pontevedra)*. Juan Andrés Fernández Castro • *O pasado máis saudable da Estrada*. Manuel Pereira Valcárcel • *Don Nicolás Mato Várela. Párroco de San Paio da Estrada e San Lourenzo de Ouzande*. Olimpio Arca Caldas • *Maíndo (A Estrada-Pontevedra): Espacio xeográfico, humano e histórico na ascendencia do condado de Ximonde*. Héitor Picallo Fuentes • 2002, ano de Frei Martín Sarmiento. *Semblanza de Fr. Martín Sarmiento*. Pilar Allegue • *A Estrada no Informe de Literatura 1999, do “Centro Ramón Piñeiro”*

Número 6 (2003)

Cápelas e santuarios do Concello da Estrada. Francisco Arzurmendi Iglesias • *Irmáns casan con irmáns, 1650-1850. Aspectos demográficos desta singularidade matrimonial en terras de Tabeirós, A Estrada-Pontevedra*. Juan Andrés Fernández Castro • *Un proxecto irrealizado de 1891. La fuente de Neptuno para la villa de A Estrada*. Isabel Carlín Porto • *Os escudos do Concello da Estrada dende 1840*. Mª Jesusa Fernández Bascuas • *La evolución de los montes en el municipio de A Estrada (Pontevedra) en los siglos XIX y XX*. Ángel Miramontes Carballada • *Alfabetización y red escolar de A Estrada, siglos XVIII y XIX*. Ofelia Rey Castelao • *A Estrada, 18 de xullo de 1936*. Dous

testemuños. Juan L. Blanco Valdés • A Virxe de Gundián. Juan Fernández Casal • *Breve contribución á biografía do señor de Vilancosta, Don Marcial Valladares Núñez (Berres, A Estrada 1821-1903)*. Juan Andrés Fernández Castro • *En torno ó topónimo Toedo*. Fernando Cabeza Quiles • *Maíndo (A Estrada-Pontevedra): Espaço xeográfico, humano e histórico na ascendencia do Condado de Ximonde, II*. Héitor Picallo Fuentes • *Recuerdos de una matrona*. Carmen Ferreiro Porto • *Antonio Álvarez Insua. Defensor dunha Cuba española*. Olimpio Arca Caldas • *Don Xoán Manuel Fontenla García, último párroco de Ouzande*. Manuel Castiñeira Rodríguez.

Número 7 (2004)

Fábrica de papel en Riobó. Juan Fernández Casal • *O Museo do Pobo Estradense «Manuel Reimóndez Portela». A institución e a exposición permanente*. María Carbia Vilar • *Cartas dun emigrado estradense*. Gerardo Cabada Castro • *Nacimiento y consolidación de la capital del mueble en Galicia. El municipio de A Estrada*. Ángel Miramontes Carballada • *Achegamento ás pesqueiras estradenses do río Ulla*. Damián Porto • *Vermello, amarelo e morado: as cores de Ángel Lemos. In memoriam*. Héitor Picallo Fuentes • *O topónimo «Baloira»*. Fernando Cabeza Quiles • *La emigración en ocho parroquias de A Estrada*. Mª Milagros Castro González • *Maíndo: espazo xeográfico, humano e histórico no dominio do condado de Ximonde*. Héitor Picallo Fuentes • *Alén da Saudade: a fotografía como documento histórico*. Juan Andrés Fernández Castro • *Excavación arqueolóxica del túmulo megalítico de Xestas*. Pablo Bandín Rosende • *A razoable esperanza: quince momentos*. Alberte Maceira Peiteado • *Alcaldes estradenses*. María Jesusa Fernández Bascuas • *A tradición e as tradicións na freguesía de Ouzande nos séculos XVII, XVIII e XIX*. Manuel Castiñeira Rodríguez.

Número 8 (2005)

A propósito dunha páxina inédita de Waldo Álvarez Insua. Xesús Alonso Montero • *Algúns topónimos da parroquia de Guimarei*. Fernando Cabeza Quiles • *Aproximación ás expresións de fe relixiosa e prácticas de piedade dos fregueses de San Paio de Figueiroa e da Estrada nos últimos catro séculos*. Manuel Castiñeira Rodríguez • *Libros e lecturas do clero rural en Tabeirós-*

Terra de Montes durante o século XIX. María Jesusa Fernández Bascuas • *O mercado de peixe na Estrada rural*. Juan Fernández Casal • *Familias e veciños do «lugar y aldea de La Estrada» a mediados do século XVIII*. Juan Andrés Fernández Castro • *Obras de adaptación no museo do pobo estradense «Manuel Reimóndez Portela»*. Ana Pazos Bernárdez • *Catálogo do arquivo da Casa do Preguecido: de morgados e fidalgos medianeiros*. Damián Porto Rico • *En memoria de José Pereiro*. Javier Travieso • *A virxe Peregrina de San Breixo de Lamas (A Estrada, Pontevedra)*. Xosé Carlos Valle Pérez • *A domesticación dende unha perspectiva etnoarqueolóxica: os cabalos de monte do curro de Sabucedo*. Xosé Manuel Vázquez Varela • *San Miguel de Castro: estudio histórico-artístico*. Dolores Villaverde Solar.

Número 9 (2006)

As Memorias de familia de Marcial Valladares. Mercedes Brea e Mª Xesús Nogueira Pereira • *Dos papeis de Manuel García Barros. En lembranza (e homenaxe) dunha amizade*. Juan L. Blanco Valdés • *De fritideiros e artistas*. Juan Fernández Casal • *Literatura estradense en internet*. Henrique Neira Pereira • *Análise da xeografía electoral do concello da Estrada (Pontevedra)*. Ángel Miramontes Carballada • *Algúns topónimos das parroquias da Estrada, Matalobos, Ouzande e Toedo*. Fernando Cabeza Quiles • *A Estrada rural e urbana. Estudio comparativo de dous modelos demográficos (1870-1970)*. Juan Andrés Fernández Castro • *Breve reseña biográfica do fotógrafo don Xosé Ramos Garrido (Codeseda, A Estrada, 1887-1967)*. José Javier Ramos Pérez • *Primeira catalogación dos documentos do fondo de Miguel Nine Novais*. Damián Porto Rico • *Carlistas e liberais en terras estradenses. A derradeira batalla do caudillo Gorostidi*. María Jesusa Fernández Bascuas • *Radio Estrada, Emisora Parroquial*. Pepe López Vilariño.

Número 10 (2007)

Sobre a Torre da Insua de Cora. Henrique Neira Pereira • *Estradenses en la Guerra de la Independencia. Don Felipe Constenla y Garrido (1808-1810)*. José Manuel Pena García • *Al mando y en buenas asistencias: vejez y grupo doméstico en la Tierra de Tabeirós a mediados del siglo XVIII*. Camilo Fernández Cortizo • *Unha compartida teima galeguísta ata o final: Díaz Balaño,*

Casal e Cabada Vázquez. Manuel Cabada Castro • San Martiño de Riobó: xentes e paisaxes. Dos papeis de Xosé Figueiras Baltar. Juan Fernández Casal • *Algúns topónimos das parroquias de Sabucedo, Liripio, Codeseda e Souto*. Fernando Cabeza Quiles • *Justo Martínez Martínez (1842-1930). Resumen biográfico*. Carlos Viscasillas Vázquez • «*Sucumbir a merced de la calumnia y la infamia*»: represión, pauperización y muerte entre la Guerra Civil española y la década de 1940. Ruy Farías • *Inventario de ermidas, capelanías e obras pías da Estrada (1567-1959)*. Damián Porto Rico • *Radio Estrada: festival estradense de interpretación. Unha lembranza*. Secundino e Manuel Pereira Valcárcel • «*Lela*»: a sombra dun amor ingrato. En desagravio de Rosendo Mato Hermida. María Dolores Mato Gómez • *A Estrada, pobo de acollida. Na lembranza das meniñas austríacas refuxiadas no 1948*. Noni Araújo • *O fondo fotográfico «Celestino Fuentes» do Museo Manuel Reimóndez Portela da Estrada*. Juan Andrés Fernández Castro • *Os oficios na terra da Estrada. Un panorama no século XVIII*. César Gómez Buxán • *La solariega Casa da Silva*. Francisco Rubia Alejos • *Necrolóxica*. Andrés Tarrío Barreiro (1970-2007). Miguel Seoane García • *Suso Muras (1958-2007)*. Pintor. José Manuel Nogueira.

Número 11 (2008)

Breve historia de una litografía «incunable». Carolina Puertas Mosquera • *Os derradeiros arrieiros de Tabeirós-Terra de Montes*. Luis-Manuel Caxide Diéguez • *O Ulla lampreeiro. Gastronomía, tradición e folclore*. Juan Fernández Casal • *As coplas de antroido viaxan no tempo*. Henrique Neira • *Fernández Sánchez pintando en Sabucedo*. Javier Travieso Mougán • *La Casa de Montegudo en la feligresía de San Jorge de Codeseda*. Luis Manuel Ferro Pego • *Novos escritos de Xosé Manuel Cabada Vázquez*. Manuel Cabada Castro • *O movemento agrarista na Estrada: un intento de rexeneración política e avance social*. Jesús Palmou Lorenzo • *Estradenses en la guerra de la Independencia*. Don Felipe Constenla y Garrido: campaña de 1810. José Manuel Pena García • *A Estrada en panexétrico. Cincuenta anos de evocacións na prensa periódica (1949-1999)*. Juan L. Blanco Valdés • *Gravados rupestres na Estrada; da Ida-de do Bronce aos nosos días*. Juan Andrés Fernández Castro • *Tempo de lecer*

no rural estradense a mediados do século XX. Os testemuños fotográficos de Celestino Fuentes González (1918-1987). Juan Andrés Fernández Castro, María Jesusa Fernández Bascuas • *A toponimia menor do concello da Estrada (I)*. María José Folgar Brea • *Catálogo da colección Ramos Vázquez (I)*. Damián Porto Rico • *Necrolóxica: In memoriam*. Manuel Castiñeira Rodríguez.

Número 12 (2009)

El Teatro Principal, corazón cultural de A Estrada. Juan Pedro Pérez Pérez • *La enseñanza media en A Estrada (1933-1938) a partir de una fuente inédita*. Margarita Figueiras Nodar • *Virxilio Viéitez Bértolo (1930-2008)*. Lucía Carballeda Suárez • *Toponimia menor do concello de A Estrada. II Matalobos-Vinseiro*. María José Folgar Brea • *Proxecto de reforma de dúas pontes sobre o río Ulla: Sarandón e Pontevea*. Olalla Barreiro Molano • *La montaña de Sabucedo ante la mirada de Manuel Torres. Consideraciones sobre la pintura de paisaje*. Javier Travieso Mougán • *De escolantes e escolas. Saudosa evocación dos tempos idos*. Juan Fernández Casal • *Meteoroloxía e climas nas coplas e refráns da Ulla*. Paloma Barreiros, Juan Taboada e Henrique Neira • *Un conde de Pallares en Santa Mariña de Ribeira, A Estrada*. J. M. Bértolo Ballesteros y Luis Ferro Pego • *Catálogo da colección Ramos Vázquez, 1785-1956. II*. Damián Porto Rico • *D. Manuel Castiñeira, primer párroco del post-concilio en A Estrada. Apuntes para una biografía (I)*. José Luis Dorelle Iglesias • *Da mar ao laboratorio*. Laudatio de Manuel Sanmartín Durán.

Número 13 (2010)

Apuntes para una biografía: el médico Pena, José Pena Eirín y su esposa Manolita Chicharro. Genaro Pena Chicharro • *As outras historias do Pazo de Oca*. Juan Fernández Casal • *Fermín Bouza Brey. O xuíz da Estrada*. Jesús Palmou Lorenzo • *La «Casa de Barcia» en San Miguel de Cora (A Estrada)*. José M. Bértolo y Luis Ferro Pego • *Breves notas sobre a vida dos cemiterios da Estrada*. Luis Gil • *Reproducción do Cruceiro da Estrada*. Susana Pazo Maside • *O vreeiro por Terra de Montes e Tabeirós. Comercio e peregrinaxe*. Francisco Rozados “Rochi” • *Olives, un topónimo singular*. Fernando Cabeza Quiles • *Os nomes dos devanceiros. Antroponimia estradense. Séculos XVII e XVIII*. Juan

Andrés Fernández Castro • Contos de dor e sofrimento. Newton Sabbá Guimarães • El recurso a la Justicia Real en tierras estradenses durante el Antiguo Régimen. Margarita Figueiras Nodar • A Estrada e as freguesías medievais na obra de Antonio López. Xosé Manoel Sánchez Sánchez • Unha reseña da prensa deportiva na comarca da Estrada. Gerardo Vázquez Morandeira • A Estrada, el urbanismo de una villa marcada la emigración. Mª Milagros Castro Suárez.

Número 14 (2011)

Arturo Rivas Castro (1898-1974), un sobranceiro físico e químico de Sabucedo (A Estrada). Manuel Cabada Castro • Sobrevivir ao desamparo e a morte. Entrevista a Constantino Fernández Prado. Olalla Barreiro Molano; Alba Fernández Sanmartín e Rui Farías • Breve achega biográfica a don Antonio Liste Rodríguez, “O Cura Liste” (Riobó 1912-Cambados 2003). Juan Fernández Casal • A Estrada entre ceo e terra. Fernando López Francisco; José López López e J. Pedro Pérez Pérez • El viaducto sobre el río Ulla, premio San Telmo 2011 a la mejor obra de ingeniería civil gallega. Juan Pablo Villanueva Beltramini • A silente quietude da pedra. Tono Arias, Juan L. Blanco Valdés • El legado de Castelao al “Recreo Cultural” de A Estrada. Javier Travieso Mougán • La casa de A Silva en Vendexa. Luis Manuel Ferro Pego • Propuesta de blasón del concello de A Estrada. Luis Ferro Pego; Javier García Gómez • Toponimia menor no Concello de Forcarei. Quintelas-Dúas Igrexas. Mª José Troitino López • El Voto de Santiago en tierras de Tabeirós. Ofelia Rey Castelao • Prontuario metodolóxico para o estudo da desamortización na comarca estradense. Juan Andrés Fernández Castro • As pegadas xacobeas do concello da Estrada (I). Fernando Cabeza Quiles • Un século e medio de O Vello do Pico-Sagro. Henrique Neira Pereira • Serea de pedra e sal. María Canosa • Surrealismo e simbolismo nos contos de Neira Vilas. Newton Sabbá Guimarães • Um cancionero estradense. Isabel Rei Samartim • <http://miscelanea.aestrada.com>. O encontro dixital coa cultura estradense. Juan Luis Blanco Valdés.

Número 15 (2012)

Isaac Díaz Pardo, *in memoriam*. Charo Portela Yáñez • *El primer centro estradense de Formación Profesional: la Escuela del Trabajo*. Margarita Figueiras Nodar • *O Instituto da Estrada nas súas fontes hemerográficas e documentais. Parte I (1933-1960)*. Gisèle Maïssa Rodrigo • *Xuntanza homenaxe ós profesores do “Instituto Nacional de Segunda Enseñanza”*. A Estrada, 30 de agosto de 1959. Alfonso Varela Durán • *Lembranzas da escola de antano*. Juan Fernández Casal • *Seis cartas (tres inéditas) de Virxinia Pereira Renda (de Castelao) á familia de Ramón Otero Pedrayo (1948-1957)*. Xesús Alonso Montero • *Arturo Rivas Castro, un físico de Sabucedo cortexado e controlado polos intereses bélicos e económicos dos primeiros dirixentes franquistas*. Manuel Cabada Castro • *A rapa das bestas de Sabucedo. As súas denominacións e outros datos de interese*. Luís Manuel Ferro Pego • *Grupos familiares no rural galego do século XVIII. A parroquia de Ouzande, A Estrada (Pontevedra)*. Juan Andrés Fernández Castro • *Seiva e madeira. Olladas dun obxectivo*. Margarita Fraga • *Herdeiros de Atlas*. Marcos Míguez • *Algúns impresores (e libeiros) nas terras da Estrada*. Damián Porto Rico • *As pegadas xacobeas do concello da Estrada (e II)*. Fernando Cabeza Quiles • *Pazo da Mota*. José Manuel Bértolo Ballesteros • *Xornadas Manuel Reimóndez Portela, A Estrada: Un médico na aldea 20 anos despois* • *Manuel Reimóndez, o exemplo dunha vida*. Juan Andrés Fernández Castro • *O doutor D. Manuel Reimóndez Portela, conferenciante*. Olimpio Arca Caldas • *A paisaxe da Estrada*. Carlos Baliñas Fernández • *Manuel Reimóndez, vocación de servicio*. Xesús Palmou Lorenzo • *Tropezóns dun médico na aldea*. Emilio González Fernández • *La memoria individual como fuente histórica. A propósito de la obra de Reimóndez Portela*. Ofelia Rey Castelao • *O sanatorio de San Miguel de Castro, A Estrada*. Chus Fernández Bascuas • *A Estrada. Miscelánea Histórica e Cultural en Google Books*. Juan L. Blanco Valdés.

Número 16 (2013)

O Instituto da Estrada nas súas fontes hemerográficas e documentais. Parte II (1960-2012). Gisèle Maïssa Rodrigo • *Venturas e desventuras dunha parroquia estradense: San Cristovo de Remesar*. Juan Fernández Casal • *Meavía, A*

Estrada e outros topónimos viarios xacobeos de Tabeirós-Terra de Montes. Fernando Cabeza Quiles • *Casa dos Mariño na vila de A Estrada.* Luís Manuel Ferro Pego • *A presenza dos Gambino no concello de A Estrada.* José Manuel Bértolo Ballesteros • *De Ximonde a Pontecesures: un experimento de transporte de madeira polo río Ulla no ano 1883.* Henrique Neira Pereira • *As orixes da vila da Estrada. I. Factor xeográfico.* Juan Andrés Fernández Castro • *A primeira guerra carlista nas terras de Tabeirós. Accións militares e represalias na vila da Estrada (1835-1836).* Olalla Barreiro Molano • *Ateraxe de emerxencia en Aguións.* Xerardo Rodríguez Arias • *La iglesia del monasterio de Aciveiro.* Germán Fortes Pousa • *Memoria veterum rerum. Pinturas murais das igrexas de San Martiño de Riobó e Santa María de Nigoi. Cornixa da ábsida de Santo Tomé de Ancorados (A Estrada-Pontevedra).* Juan Andrés Fernández Castro • *Entre cielo y tierra.* Yolanda Iglesias • *Representacións gráficas e literarias de San Xoán da Cova.* Francisco Díaz-Fierros Viqueira • *Los Ulloa de San Pedro de Orazo (A Estrada, Pontevedra).* Carlos Viscasillas Vázquez • *Manuel García Barros (1913-1969). No centenario dun docente estradense exemplar.* María José García Blanco e Juan L. Blanco Valdés.

Número 17 (2014)

Farolas da Estrada. Luis Manuel Ferro Pego • *Unha aproximación ás obras custodiadas no Museo do Pobo Estradense “Manuel Reimóndez Portela”.* Ainhoa Álvarez Adriano e Vanesa Lago Somoza • *Misións populares xesuíticas no concello da Estrada (Pontevedra).* Manuel Cabada Castro • *1445. Un documento medieval (case) estradense (e breves notas).* Xosé M. Sánchez Sánchez • *Concelleiros estradenses I. Democracia (1975-2011).* Gisèle Maissa Rodrigo • *Os “Reimóndez Figueroa” de Castrotión (Oca).* José Manuel Bértolo Ballesteros • *As viaxes do dirixible Graf Zeppelin polo ceo da Ulla.* Henrique Neira Pereira • *Fragmentarios recuerdos autobiográficos para más allá de la Canda y Padornelo.* Manuel Cabada Castro • *Notas históricas introductorias para o estudo das pontes de pedra da Estrada.* Damián Porto Rico • *O crime do cura de Sabucedo.* Calros Solla Varela • *Sobre algunas personas influyentes en la villa de A Estrada y su término municipal.* Isabel Leyes Borrajo • *A Estrada, partido xudicial • Olladas do pasado. Retratos de mulleres do rural*

estradense no 1953. Juan Andrés Fernández Castro • *Estradenses en el canal de Panamá.* María Luisa Julia Pazos Pazos

Número 18 (2015)

Olimpio Arca, unha vida para o ensino. Ana Esmeralda e Olimpio P. Arca Camba • *Las estelas funerarias galaico-romanas encontradas en el ayuntamiento de A Estrada.* Vanesa Lago Somoza • *San Xoán da Cova no río Ulla e as lendas do noroeste peninsular.* Henrique e Xerardo Neira Pereira • *Geodemografía del municipio de A Estrada.* Julio Hernández Borge • *Catálogo da biblioteca de don José Dionisio Valladares efectuado polo seu fillo Marcial Valladares.* Juan Andrés Fernández Castro • *Minidicionario ou glosario da Rapa das bestas de Sabucedo. Un vademécum.* Manuel Cabada Castro e Roi Vicente Monteagudo • *Sociedad Hijos del ayuntamiento de La Estrada: 100 años en Cuba.* Manuel Barros del Valle • *Catálogo de reloxos de sol no concello da Estrada.* Luis Manuel Ferro Pego • *De regadíos e regantes.* Juan Fernández Casal • *O final da primeira guerra carlista en Tabeirós: as derradeiras accións da facción de Villanueva na comarca.* José Ramón López Fernández • *Notas para o estudo das primeiras arquitecturas industriais na Estrada.* Damián Porto Rico • *A figura do cronista oficial. Estudo de caso: José Docampo, corresponsal honorífico de Faro de Vigo en A Estrada.* Silvia Alende Castro e Lorena Penas Rey • *O xardín do Pazo de Oca, tres séculos á procura da harmonía.* Ignacio Valladares Pernas • *75 años de baloncesto en A Estrada.* Andrés Fernández Sanmartín.

Número 19 (2016)

Xosé Neira Vilas, a gran memoria de Galicia. José Miguel Alonso-Giráldez • *Pregón de Lamela (2016) e lembranza de Manuel Reimóndez Portela no seu centenario.* Alfonso Varela Durán • *Manuel Reimóndez Portela, unha homenaxe á Estrada.* Silvia Alende Castro • *A primeira comunicación via-ria (1928) da parroquia estradense de Sabucedo.* Manuel Cabada Castro • *A igrexa nova de San Xiao de Guimarei (A Estrada, Pontevedra) e o mestre de obras Andrés Fontaiña.* Juan Andrés Fernández Castro • *Ampliación do catálogo de reloxos de sol no concello da Estrada.* Luis Manuel Ferro Pe-

go • *Fundación del patronato de Nuestra Señora de la Presentación de la iglesia de San Estevo de Oca* (A Estrada, Pontevedra). María Isabel Leyes Borrajo • *Concelleiros estradenses II. Etapa franquista e predemocracia* (1939-1979). Gisèle Maïsa Rodrigo • *Pedro de Arén, arquitecto de Terra de Montes* (c. 1635-1699), e a súa descendencia. José M. Bértolo Ballesteros • *A capela da Algaria: devoción barroca e mecanismo de xestión económica dun patrimonio rural*. Damián Porto Rico • *Evolución da talla media dos estradenses entre 1920 e 1990*. Chus Fernández Bascuas • *Publicidade na prensa local nos inicios do século XX. Os diarios El estradense e El emigrado*. Carlota Brea Fernández • *Os sepulcros de Esteban Junqueras e da súa esposa Tereixa Vázquez na capela do Pazo de Oca*. Javier García Gómez.

Número 20 (2017)

Análise socio-hermenéutica dos imaxinarios sobre a realidade social do centro de Galicia. Juan R. Coca e Milton Aragón • *Desde la otra orilla*. Marga Fraga e Worldrone • *Padriños, madriñas, afillados e compadres en Terra de Tabeirós, 1635-1850*. Juan Andrés Fernández Castro • *Breve e familiar historia do apelido Castro*. Manuel Cabada Castro • *O camiño da “Geira romana” e dos arrieiros*. Luís Manuel Ferro Pego • *Sanjurjo Badía na Estrada*. Isabel Edreira Armesto • *Pazo A Nugalla en Pousada. Curantes*. J. M. Bértolo Ballesteros e Luís Manuel Ferro Pego • *O mosteiro de Aciveiro e o exercicio da xustiza*. J. M. Bértolo Ballesteros • *Guía de recursos faunísticos, extinguidos e por extinguir, das terras da Estrada*. Damián Porto Rico • *Historias da historia*. Olalla Barreiro Molano • *Un día de mercado na Estrada*. Aroa Martínez • *Historia de la Subida automovilística a A Estrada*. Javier Figueiredo Pérez y Jesús Martínez Piñeiro • *A sociedade agrícola e do seguro do gando de Orazo-Loimil (1913-1919)*. Chus Fernández Bascuas • *Mario Blanco Fuentes e o seu tempo*. Juan L. Blanco Valdés • *Mario Blanco Fuentes, alcalde (1959-1971)*. Chus Fernández Bascuas • *Mario Blanco Fuentes, xurista*. Xesús Palmou Lorenzo • *O fondo fotográfico Mario Blanco Fuentes da Guerra Civil Española*. Juan Andrés Fernández Castro • *A Estrada. Miscelánea histórica e cultural. 1998-2016. Índice de autores e títulos publicados (números 1-19)*. María Carbia Vilar

Número 21 (2018)

Sarita, María e a súa augamariña. Eva Mª García García • *Infancias.* Manuel Pereira Valcárcel • *Os caseiros: unha clase social extinta no rural galego.* Xoán Carlos García Porral • *Casal de Vilancosta ou dos Valladares.* José Manuel Bértolo Ballesteros • *Manuel Porto Verdura.* Luís Manuel Ferro Pego • *Vías romanas XX y XIX.* César M. González Crespán • *Catálogo fotográfico dos muíños da parroquia de Santo André da Somoza.* Toño Barbeito Sanmartín • *Un ribeirense na Corte dos Austrias.* Damián Porto Rico • *Novos petróglifos do grupo galaico da arte rupestre no concello da Estrada.* Jorge Fernández Guerra • *Pazo do Outeiro de Maíndo.* José Manuel Bértolo Ballesteros e Luís Manuel Ferro Pego • *A música nas festas no Val do Ulla de 1850 a 1900: visións desde a prensa.* Henrique Neira Pereira • *O arquivo de música da familia Valladares. A guitarra.* Isabel Rei-Samartim • *A Estrada nos séculos XIII-XVI. Fontes para o estudo da economía e a sociedade.* Javier García Gómez • *Concelleiros na Guerra Civil 1936-1939.* Gisèle Maïssa Rodrigo • *NECROLÓXICA. Luís Ballesteros, o fotógrafo de Vilanova (1916-2018).* Henrique Neira Pereira.

Número 22 (2019)

As escolas de instrución pública e primeira ensinanza da Estrada no século XIX. Javier García Gómez • *O médico de Caborca.* Carlos Viscasillas Vázquez • *Nova contribución á toponimia viaria xacobeá. Un camiño francés que pasaba polo lugar da Estrada.* Juan Andrés Fernández Castro • *Los Reyes Magos en Codeseda: una representación excepcional de la Epifanía en la iglesia de San Xurxo.* María Novoa Fernández • *Catálogo fotográfico dos muíños da parroquia de San Lourenzo de Ouzande.* Toño Barbeito Sanmartín • *Avelino Camba Mato, mestre de obras.* Carmela Sánchez Arines • *No medio de San Miguel hai un carballo das mentiras.* Henrique Neira Pereira • *Don Constantino Neira Baloira.* José M. Bértolo Ballesteros • *A difusión dos números indoarábigos en Galicia.* Henrique Neira Pereira • *O clero parroquial de San Xurxo de Codeseda (1620-2020)* • Luís Manuel Ferro Pego e Damián Porto Rico • *Alguacís, serenos, gardas municipais e policía locais da Estrada nos séculos XIX, XX e XXI.* Luís Manuel Ferro Pego • *Varios documentos medievais referentes a San Breixo de Lamas e Codeseda no tomo do mosteiro de San Xoán da Cova.* Adrián Ares Legaspi.

Número 23 (2020)

O reto demográfico da Estrada: Viva A Estrada viva! Manuel Blanco Desar • *Anos de peste na bisbarra da Estrada. A gripe de 1918.* J.M. Bértolo Ballesteros • *Sobre algunas personas que vivieron en A Estrada y diferentes lugares de su ayuntamiento.* Mª Isabel Leyes Borrajo • *Las víboras en la medicina antigua: un caso real de aplicación (fallida).* Damián Porto Rico • *Arte románico en A Estrada: San Lourenzo de Ouzande, San Miguel de Moreira y San Xurxo de Codeseda.* María Bastida Rodríguez • *O teléfono en Codeseda no século XX.* Luis Manuel Ferro Pego • *Lumière de nós. Chano Piñeiro ou a teima dun soño (1954-1995).* Francisco Rozados «Rochi» • *Os catálogos de fundición artística. O caso de Alemparte na Estrada.* Carmela Sánchez Arines • *A triste condición dos meniños abandonados. Expósitos na Estrada a mediados do século XVIII.* Juan Andrés Fernández Castro • *El desfiladero de San Xoán da Cova por Ovidio Murguía.* Javier Travieso Mougán • *Mulleres traballando a prol do seu pobo: a Asociación de amas de casa, consumidores e mulleres rurais da Estrada Avelina Valladares.* María Dolores (Noni) Araújo Arias • *Pioneros de la radio en A Estrada.* Juan Pedro Pérez Pérez • *Una Presentación en el Templo en lo alto de la iglesia de San Xurxo de Codeseda.* María Novoa Fernández.

Número 24 (2021)

O pintor Ángel Lemos de los Reyes. Andrés Fernández Sanmartín • *Sobre o viño ullao e a variedade de uvas ullao.* Henrique Neira Pereira • *Cruz Gallástegui Unamuno: o fundador da Misión Biolóxica de Galicia no Pazo de Pousada (Boqueixón).* Manuel Redondo Mella • *Contribución al epistolario de Marcial Valladares: dieciséis cartas cruzadas con Andrés Martínez Salazar.* Carlos Santos Fernández • *A historiografía da Estrada en cifras.* Marcos Borrageros Vilela • *Reconstrucción de las iglesias parroquiales de San Xurxo de Vea y de Santa Baia de Matalobos durante el s. XVIII.* Javier García Gómez • *Codeseda e a Garda Civil.* Luís Manuel Ferro Pego e José Manuel Bértolo Ballesteros • *Desde la parroquia compostelana de Santa María Salomé a la estradense de San Andrés de Souto.* M. Carmen Folgar de la Calle • *A creación da parroquia da Estrada desde a perspectiva das fontes eclesiásticas.* Juan Andrés Fernández Castro • *Os petróglifos da Quenlla dos Carballos na*

Estrada. Un santuario rupestre cunha dedicatoria a Diana na ribeira do Ulla. Colectivo a Rula e Juan Manuel Abascal Palazón • Avelina Valladares, a muller sen rostro. Laura Filloy Martínez • A conciencia do terror: sobre a derradeira carta de Lago Búa. Emilio Francisco Grandío Seoane.

Número 25 (2022)

A Estrada Miscelánea Histórica e Cultural. 25 anos. Juan Andrés Fernández Castro • *A cantiga do rei Afonso x «O Sabio» que fala de Ribadulla.* Henrique Neira Pereira • *Breve xenealoxía de Virxinia e Castelao.* Luís Ferro Pego • *Ampliación da alameda e praza da Constitución da Estrada.* Román Sanín Cortizo • *A Estrada de postal.* Juan Andrés Fernández Castro • *Vida, obra e fazañas de Manuel Blanco Garea, o único ciclista estradense que correu dúas voltas a España e que durmiu baixo as estrelas.* Fernando Cabeza Quiles • *Palabras da hucha da memoria comunal.* Manuel Cabada Castro • *Canteiros, quintos e mozos de cordel: unha visión da emigración de Tabeirós e Montes entre 1741 e 1816 a través dos expedientes de liberdade e solteiría.* Damián Porto Rico • *O deslinde do termo municipal da Estrada no século XIX.* Javier García Gómez • *Tradicións e ritualidade arredor do enganido (anganido, asombramento, tangaraño) nas comarcas de Deza e Tabeirós-Terra de Montes.* Isabel García Fernández e Xoán Carlos García Porral • *José Fernández Caramés, un emigrante estradense.* José M. Bértolo Ballesteros • *Reloxos de torre no concello estradense.* Luis Ferro Pego e Manuel Puente Cabalar • *Fotografías de Felipe Souto.* Felipe Souto • *Peça a Loba, a muller que se converteu en lenda.* Laura Filloy Martínez • *A Estrada. Miscelánea Histórica e Cultural. 1998-2022. Índice de autores, autoras e títulos publicados (números 1-25).* María Carbia Vilar.

Número 26 (2023)

Santa Paterna Gundesíndez, Infanta del Reino Astur-Leonés, madre de obispos, fundadora, abadesa y mentora de santos. Mil años en el Ulla. Carlos Miramontes Seijas • *Campás e campaneiros.* Luis Ferro Pego e Xosé Troiano Carril • *A batalla de Cacheiras, Teo, 23 de abril de 1846.* Guillermo González Raviña • *Dereitos de presentación, rendas, padroado e beneficios de*

san Martiño Pinario e a Universidade de Santiago, sobre varias parroquias da Estrada no século XVI. Javier García Gómez • *Xan da Ulla, un pseudónimo triplo entre o xornalismo e a cultura.* Henrique Neira Pereira • *Cartografía do esquecemento (Serie fotográfica. 2017-2022).* Ariadna Silva Fernández • *A Estrada porta a porta: un achegamento ás portas cocheiras e aos portóns da vila.* Carmen María Sánchez Arines • *O doutor Ramón Amigo Brey.* José Manuel Bértolo Ballesteros • *Gafos, lazarados, negros, xudeus e outras periferias sociais no Antigo Réxime.* Damián Porto Rico • *Esta é como Santa María de Ribela (CSM 304).* Mercedes Brea • *Instantes eternos.* Juan Andrés Fernández Castro • *Jacoba Ozores, la condesita asesina que despreciaba el Valle del Ulla.* Ofelia Rey Castelao.